

אלפסי זיל שכח בפ"ק דחולין⁸² דלא אמרי רוב מצוין אצל שחיטה מומחה הון אלא כדרלתייה אבל כי איתיה ציריך בדיקה אם הוא מומחה.⁸³

ה, ב. [וקפכבר הכל חבירות אצל בדיקה]¹. מזה נראה שאלן השאלה אם חזקתו בדוק אלא על שאר בני אדם שאין נאמניין על המעשנות ועל שאר הדברים, אם נאמר שלענין בדיקה יהיו גאנגן, מפני שהכל היו מודרזין בדבר מפני שהיה מצוה שתיא באה מומן לומן. ענין שאמרו בענין² שופר³ ולענין מגלה ותרי קלי לא משתחמי, משום⁴ דאיידי דחביבא להו יהבי דעתחו, מה אין כן בתורה כדאית' בפ' הקורא את המגלה.⁵ אבל بماי שהוא חבר לשאר דבריהם אינו בכלל שאלה, שודאי חבר הוא אצל בדיקה וחזקתו בדוק. [הימנגוועו רבנן בדרבנן]. תמה⁶ הוא זה, שהרי אף בדאורית' נמי נשים ועבדים גאנגן אין, כדאמרי' בכתובות⁸ ומאליכתו שאינו מעושר, הילדי דמי דאי⁹ דידיע ניפירוש אי דלא ידע מאן ידע, דמשמע שדיבנו לסמוך עליה.¹⁰ וכן מעשים בכל يوم שסומכין עליהם ניקור הבשר והבשרו. וכן בדיון, דבאיסורין לא בעי עדות [^ו]איש ואשה שווין הון הויאל והיא מצוחה על הדבר כאיש. וכן גבי עדות אשה שעד אחד נאמן אשה נמי נאמנת וכן עבד ושפהה.¹¹ ונראה דמשום קטנים הוא דאמרי' הכא הימנגווע¹² רבנן בדרבנן, והאי דקטני נשים ועבדים אשגרת לישן הוא, משום דבעל דוכתא אמרי' נשים ועבדים וקטנים.¹³ ואם [תאמ']¹⁴ והרי בריש האשעה רבה ביבמות משמע דלא פשיט' לן אי עד אחד נאמן באיסורין, דמעיקרא אatinן למפשט דעתן אחד גאנן בעדות אשה מידיז דהוה אטבל הקדש וכוננות, ובתר הילדי אמרי' היא גופה מנא לן דמהימן אלא הילדי דבידו לתקון.

התשובה, הדחתם מעיקרא לפינן מטבל והקדש וכוננות שמעשים בכל יום שסומכין בהם על עד אחד, ולהוציא תורה הוא דמהדריגן למידע מדאורית' מנא לן, ווע"ג דלא סלק לן דגניליך מדאורית' מנא לן מ"מ לענין דינה ליכא ספיקא שיחיד נאמן הוא בטבל הקדש וכוננות.¹⁵

החותם' בעמ' ב' ד"ה לא, וכ"כ הר"ן, ועי' בש"ע או"ח סי' תל"ז ס"ב ובנוסאי כליו. 82 סי' טרפ"ט, ועי"ש בר"ן ד"ה והיכא. 83 עי' בח"י מהריטב"א כאן שחולק (וציין למש"כ בח"י הריטב"א לחולין דף ג' ב' ד"ה להאי לישנא), ועי' בחמתת אדם קונטרס בינת אדם שער רוב וחזקה אות ט.

1 בכתה"י מחוק, ומשייריו האותיות ניכר שכ"ה נוסחת רבינו כගירסת כי"מ ועוד, ולפנינו בשינויים. 2 נ"ל: לענין. 3 עי' ר"ה כ"ז א'. 4 צ"ל: ומשום. 5 מגילה כ"א רע"ב. 6 בכתה"י מחוק. 7 לכל הדיבור השווה ח"י הרמב"ן חולין י' ב' ד"ה עד אחד, בהוציא הרב רייכמן. ועי"ע ח"י הר"ן שם ד"ה עד, ח"י הרשב"א שם ד"ה ונשים, תורה הבית האריך בית א' שעיר א'. דף ח'. ועי' גם במאירי כאן (י"ג ב') בדעתה הששית. ועי' בשוח"ת דברי אמרת סי' א'. 8 ע"ב א'. 9 בגמ': א. 10 ווסמכים גם על העבר שכן שחיתתו כשרה כ Kashiyat האשה כדמות בחולין ב' ב', עי' בח"י הר"ן שם. ודעתה בעל ההשלמה שאין סומכים על העבדים עפ"י שוסמכים על הנשים באיסור תורה, והובא במכתם ובמאירי כאן (בדעתה ב'), עי"ב. 11 כן מוכחה ביבמות קכ"ב א' במשנה, ושם לעיל פ"ז ב'. ועי' בח"י הר"ן שם. 12 בגמ': הימנגווע. 13 עי' בתה"א שם של' פירש: אין כאן נשים שהנשות הון באיסוריין כדעד אחד ואפי' בשל תורה, אלא בגרואה דקטנים נקט נשים ועבדים. ותוירוץ זה ליתא בשא"ר. 14 פ"ח א'. 15 בח"י הר"ן חולין שם מסיק: „אבל קווטטה דמלתאת דעת אחד נאמן באיסוריין אף על גב דאיתיחס אסורה ואין בידו לתקן ואפי' אשה ועבד“. וכן דעת הרשב"א בחידושו ליבמות שם ד"ה ולענין. וכן נראה שהוא דעת רבינו. ועי"ע בח"י הרשב"א חולין שם, שו"ע יו"ד סי' קכ"ז ס"ג

ובירוש'。¹⁶ אמרו שאף נשים ועבדים הוציאו לומר דהימניהם רבען בדרבנן, כיון דאמרין און בדיקניה אם לא שהבדקה מדרבנן לא הי נאמני עליה, שמתוך שהן עצליות הן בודקות כל שהוא.¹⁷ ובענין זה אפשר לפреш מה אמרו בפ' כיצד מערבין¹⁸ שאפי' עבד ושפה נאמני על התהום מפני שלא אמרו (שלא אמרו) בדבר להחמיר אלא להקל, משום דתחומין דרבנן. ודאי שאף בשל תורה עבד ואשה נאמני הם כמו שאמרנו, אלא מיירי בשאמריון שהן מדדו את התהום, ואלו היה דבר של תורה אין לנו לסמוד עליהם שהן יודען למדוד.¹⁹ והרב מורי נ"ר²⁰ אומר שאותה שאמרו שם אפי' עבד אפי' שפה מרובה הוא עבד ושפה שומען לו כנגד גדול שבישראל שהוא ממעט, שהוא קולא מדרבנן, דאלו בשל תורה עד אחד בהכחשת לא כלום הוא.²¹

[איבעיא להו המשכير בית לחבירו בחזקת ברוק ומցאו שאינו ברוק מהו, מי הוי ממש טעות].²² יש מפרשין דלאו דוקא בחזקת שהוא בדוק, שם התנה עמו בפירוש שהוא בדוק פשיט' שם מצאו שאיןו בדוק שהוא מחק טעות, אלא הци' קאמ', המשכיר בית לחבירו בארכע[ה] עשר שהוא בחזקת בדוק, דסבירא לאן דכבעין דחזקתו בדוק או אין חזקתו בדוק נקייטנו לקולא משום דהו בדרבנן,oca מיביעיא לאן הויל וידינו שייא בחזקת בדוק כשמצאו שאיןו בדוק אי הוי מחק טעות. וזה דעת הרב אלפסי ז"ל שלא הביא בהלכותיו בעיא דחוקינו או אין חזקתו בדוק.²³ וכל שכן לפי מה שכחנו למלעתה²⁴ שאין השאלה אלא بما שהוא חדש לשאר דברים, שהרי הוא בחזקת בדוק בודאי לפי שהוא חבר כשאר²⁴ דברים. ואחרים אמרו שאיפשר לפреш בחזקת בדוק שאם לו בפירוש שהוא בדוק, האפי' הци' קא מיביעיא ליה אי הוי מחק טעות, ולא אמר לו בלשון תנאי שהוא בדוק אלא להודיעו,oca מיביעיא לאן אי הוי מחק טעות, אם הוא (מקפיד) [מקפיד] על זה מאחר שהוא דבר של מצוה הויל ולא אמר לו בלשון תנאי, אבל אם אמר לו בלשון תנאי ודאי דבר פשוט הוא שהוא מחק טעות.²⁵

הרבר מורי נ"ר אומר שאף אם אמר לו בלשון תנאי היא השאלה, ולא לעניין התשלומיין, דודאי פשוט הוא שצורך לשלם לו שכר הבדיקה, אלא השאלה היא כיון שהוא עניין של מצווה אם הוא מחק טעות שיבטל השכירותו למגרי, כדי מחק טעות שהוא בטל כשם צא מום במקחת. ופשט אבי דילא הוי מחק טעות, שאם הוא צריך לעשות בבית זה תורה של

בגגה, שב שמעתא שמעתא ו' פ"א. ועי' מש"כ בביור הגרא"א יו"ד שם אות ל"ב בשיטת התוס'.¹⁶ פ"א ה"א, דף ב' ב'.¹⁷ וטעם זה מספיק גם לעבדים וכדים מרינן עשרה קבין עצליות ירדו לעולם תשעה נטלו עבדים (תhab"א שם). וכן פירשו שא"ר בכוננת הירושלמי שמתוך שהן עצליות איבן בדיקות כראוי, ואם לא שהבדקה מדרבנן לא הי נאמנות עליה, ע"י בתוס' כאן ד"ה הימנווה, ראה"ש כאן סי' ג', מהר"ם חלאוה כאן, הרשב"א והר"ץ הנ"ל, חי' הריטב"א כתובות ע"ב א' ומובא בשטמ"ק שם. אבל המאירי כאן מפרש אותו בהפך: שמתוך שהן עצליות בדיקות כל שהן, ר"ל עשות מלאכתן במותן ואין טרודות בעסקים אחרים, ע"ב. וכן פירשו ריבינו מגוח בהל' חו"מ פ"ב ה"ז. ועיין מ"ש בשדה יהושע שם בשם הרבד"ז.¹⁸ עירובין נ"ח ב'.¹⁹ ע"י מ"ש בזה בתהב"א שם. כ"כ הרמב"ן בחידושים חולין שם, והביאו בח"י הרין שם והוראה בדק הבית בית א' שער א'.²⁰ ע"י קידושין ס"ה ב'–²¹ 22 השווה עם מ"ש מהר"ם חלאוה בריש ד"ה ולענין פסק. ועי' בב"ח או"ח סי' תלי"ז ס"ד' השוכר.²² ד"ה וקסבר.²³ ג"ל: למי שהוא חבר לשאר.²⁴ וכ"כ מהר"ם חלאוה בד"ה איבעיא, וכיון ליה בפרק"ח או"ח סי' תלי"ז ס"ק ג' ועיין בדבורי שכתב לפרש כן גם במה שהביא המ"מ בשם הרמב"ן – שם